

Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2023

TALL

SOM FORTELLER

PLANER OG MELDINGER / PLANS AND REPORTS

2023/6

I serien Planer og meldinger publiseres dokumenter med et institusjonelt preg og notater med en viss offisiell karakter.

© Statistisk sentralbyrå

Publisert: 23. juni 2023

Trykk: Statistisk sentralbyrå

Standardtegn i tabeller	Symbol
Ikke mulig å oppgi tall Tall finnes ikke på dette tidspunktet fordi kategorien ikke var i bruk da tallene ble samlet inn.	.
Tallgrunnlag mangler Tall er ikke kommet inn i våre databaser eller er for usikre til å publiseres.	..
Vises ikke av konfidensialitetshensyn Tall publiseres ikke for å unngå å identifisere personer eller virksomheter.	:
Desimaltegn	,

Forord

Lov om offisiell statistikk og statistisk sentralbyrå av 2019 (statistikkloven) § 6 sier at Statistisk sentralbyrå (SSB) skal utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk. I tildelingsbrevet for 2023 fra Finansdepartementet til SSB er det et prioritert tiltak at SSB skal sikre samarbeid, helhet og kvalitet i det norske statistikkssystemet. Denne rapporten er den andre rapporten om kvaliteten i all offisiell statistikk i Norge.

Denne rapporten bygger på det som er tilgjengelig av informasjon og systemer for kvalitet på tidspunktet for rapportering. I vurderingene og anbefalingene er det så langt som mulig forsøkt å se all produksjon av offisiell statistikk under ett.

Rapporten har vært drøftet i Utvalget for offisiell statistikk og i SSBs råd.

Statistisk sentralbyrå, 15. juni 2023

Geir Axelsen
Administrerende direktør

Sammendrag

Kvalitetskravene til offisiell statistikk er beskrevet i statistikkloven § 5 og «Retningslinjer for europeisk statistikk» (SSB, 2017).

Denne rapporten viser at etterlevelsen av kvalitetskravene er forbedret siden forrige års rapport. Alle produsenter av offisiell statistikk har arbeidet med forbedringstiltak basert på anbefalinger fra fjorårets rapport. En rekke tiltak er planlagt, under arbeid eller gjennomført. Dette har bidratt til forbedringer innenfor flere av områdene som ble trukket fram i forrige års rapport. Det er særlig den skriftlige dokumentasjonen av statistikkene som er blitt forbedret og mer tilgjengelig.

Den viktigste kilden for kvalitetsrapporten er den årlige kvalitetsevalueringen hos alle produsenter. Denne er dokumentert i egen rapport «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b). Kvalitetsevalueringprosessen med spørreskjema og oppfølgingsintervju på institusjonsnivå om etterlevelse av kvalitetskravene, har bidratt til økt bevissthet om kvalitetsprinsippene. Dette er i seg selv positivt.

Det er i år innhentet mer informasjon i kvalitetsevalueringen for å kunne gi et bedre grunnlag for å vurdere etterlevelsen av sentrale kvalitetsprinsipper. Dette gjelder blant annet informasjon om brukerkontakt og bruk av indikatorer for å måle kvalitet i produksjon av offisiell statistikk.

Kvalitetsevalueringen viser at produsentene på institusjonsnivå i stor grad oppfyller kvalitetskravene. For å gi et bedre bilde av kvaliteten på statistikknivå er det behov for å innhente ytterligere informasjon fra produsentene av offisiell statistikk. Å innhente og dokumentere kvalitetsinformasjon på statistikknivå vil være et utviklingsområde i det norske statistikksystemet fremover.

Anbefalinger

De viktigste anbefalingene for å sikre etterlevelsen av kvalitetsprinsippene i statistikkloven og Retningslinjer for Europeisk statistikk er gjengitt nedenfor.

Kvalitetsevalueringen viser at det er rom for forbedringer knyttet til kvalitetsprinsippet om relevans. En statistikk som ikke møter brukernes behov, er ikke relevant. For å raskt fange opp nye og endrede brukerbehov anbefales det å prioritere både formell og uformell brukerkontakt. De produsentene som ikke har faste møteplasser med sentrale brukere i form av brukerråd eller lignende, bør vurdere å etablere det. For å fange opp behov og tilfredshet fra andre brukere anbefales det å gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser og å følge opp resultatene systematisk.

Forbedret og mer tilgjengelig dokumentasjon er det området der det er registrert størst forbedring fra i fjor. Det er likevel behov for å videreføre forbedringsarbeidet på dette området. Noen produsenter har fortsatt behov for bedre og mer tilgjengelig dokumentasjon av sine statistikker. I tillegg har Eurostat i februar 2023 vedtatt en anbefaling om å ta i bruk Single Integrated Metadata Structure (SIMS) (Eurostat 2023b) for dokumentasjon av statistikk. SIMS er Eurostats rammeverk for organisering av statistikkdokumentasjon og er tett knyttet opp mot kvalitetsprinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk. SIMS brukes blant annet for å rapportere statistikkdokumentasjon til Eurostat for statistikker som er forordnet i EØS-avtalen. En slik dokumentasjon går også under betegnelsen referansemetadata. Å dokumentere statistikker i tråd med SIMS vil gi flere fordeler. Man vil få en ensartet dokumentasjon av statistikkene, både nasjonalt og internasjonalt, noe som gjør det enklere å sammenligne statistikk. Kvaliteten på dokumentasjonen vil også bli bedre og mer tilgjengelig. Derfor bør alle produsenter dokumentere sine statistikker i overensstemmelse med SIMS, i tråd med anbefalingen fra Eurostat. Det vil på litt

lengre sikt muliggjøre gjenbruk av dokumentasjon og en mer automatisert rapportering til Eurostat for EØS-forordnede statistikker.

Bruk av kvalitetsindikatorer for å måle kvalitet i produksjon av offisiell statistikk er generelt sett lite utbredt. Kvalitetsindikatorer gir objektiv informasjon for vurdering av kvalitet i statistiske prosesser eller på statistiske produkter. Produsentene av offisiell statistikk anbefales derfor å starte et arbeid med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer for utvalgte statistikker. Noen indikatorer, som for eksempel aktualitet, bør alle produsenter måle. Kvalitetsindikatorer vil gi mulighet til å måle og følge et kvalitetsaspekt over tid, og å dokumentere om forbedringstiltak har effekt. Bruk av kvalitetsindikatorer vil være et utviklingsområde i produksjon av offisiell statistikk fremover. SSB har igangsatt et arbeid med anbefalte kvalitetsindikatorer som vil deles med alle produsenter av offisiell statistikk.

Kompetansebygging og erfaringsutveksling på tvers av produsentene av offisiell statistikk er viktig for å lykkes med forbedringsarbeidet. SSB har en omfattende kursportefølje som er relevant for kvalitetsarbeidet. Kursene er åpne for alle produsenter av offisiell statistikk. Gjennom Methodenettverket er det etablert en arena for erfaringsutveksling på tvers av alle produsentene av offisiell statistikk. Temaene styres i stor grad av anbefalinger og behov som er dokumentert i den årlige rapporten om kvalitet i offisiell statistikk. Alle produsenter oppfordres til å delta på relevante kurs og være aktive bidragsyttere i aktiviteter i Methodenettverket.

SSB har avtaler om utlevering av data og samarbeid om kvalitet med eierne av administrative informasjonssystemer. En viktig del av avtalene er at det utarbeides kvalitetsrapporter som gir kunnskap om kvaliteten på mottatte data. Erfaringene med disse avtalene og kvalitetsrapportene er gode. De har bidratt til forbedret kvalitet på dataene i informasjonssystemene. Flere produsenter som benytter data fra administrative informasjonssystemer, oppfordres til å vurdere nytten av å inngå tilsvarende avtaler.

Flere anbefalinger er videreført fra fjorårets rapport. Årsakene til at de er videreført er at tilhørende forbedringstiltak pågår, men ikke er fullført, eller at produsentene foreløpig ikke har satt opp forbedringstiltak basert på anbefalinger. Noen tiltak er mer krevende enn andre og vil ta lengre tid å gjennomføre, noen ganger flere år.

Videreutvikling av kvalitetssystemet

For å forbedre kvalitetssystemet er det behov for både å videreutvikle eksisterende metoder og etablere nye metoder for å måle kvalitet i produksjon av offisiell statistikk.

Kvalitetsevalueringen er den viktigste kilden for å dokumentere kvalitet i offisiell statistikk. Evalueringen har hittil vært gjennomført på institusjonsnivå. For å kunne gi et mer detaljert bilde av kvalitet i offisiell statistikk er det behov for å innhente ytterligere informasjon på statistikknivå. SSB planlegger å utvikle et spørreskjema som kan benyttes på dette nivået til neste kvalitetsevaluering. SSB mener at det er behov for mer informasjon om estimering og formidling av usikkerhet i offisiell statistikk. Neste kvalitetsevaluering vil innrettes slik at den gir et grunnlag for videre oppfølging av dette. På sikt er det også muligheter for å bruke referansemetadata og kvalitetsindikatorer som kilde til informasjon på statistikknivå.

Kvalitetsgjennomganger er en etablert og systematisk metode for å heve kvaliteten i enkeltstatistikker. I 2022 har SSB, i samråd med Utvalget for offisiell statistikk, etablert en systematisk fremgangsmåte for utvelgelse av statistikker til kvalitetsgjennomganger. Utvelgelsen gjøres blant alle statistikker fra statistikkprogrammet og er basert på kriterier som risiko, resultat fra tidligere gjennomganger, oppdagede feil og områder med stor oppmerksomhet. I 2023 er det planlagt tre kvalitetsgjennomganger i SSB og én kvalitetsgjennomgang hos en annen produsent.

Andre produsenter er invitert til å bidra i teamet som gjennomfører kvalitetsgjennomganger. I neste statistikkprogramperiode (2024-2027) har SSB som ambisjon å øke antallet årlige kvalitetsgjennomganger ytterligere.

Figur 0.1 Metoder og verktøy for måling av kvalitet i offisiell statistikk. Inneværende og kommende statistikkprogramperiode. Her oppsummeres de ulike metodene og verktøyene for måling av kvalitet som finnes i dag, og hvordan disse er tenkt videreutviklet og supplert

Metoder, verktøy og frekvens for måling av kvalitet		Programperiode 2021 - 2023			Programperiode 2024 - 2027	2028 –
Kvalitetsindikatorer, kontinuerlig måling		Bevisstgjøring og utvikling			Utvikling og innføring	Evaluere og vurdere evt. endringer for ny statistikkprogramperiode
Brukerkontakt, regelmessig		Ulike former for brukerkontakt			Rådgivende utvalg, brukerundersøkelser, tilbakemeldingsfunksjon	
Kvalitet i adm. informasjonssystemer		Jevnlige møter, årlige rapporter			Jevnlige møter, årlige rapporter	
Kvalitetsevaluering basert på statistikkloven § 5 og på prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk, årlig		2021 og 2022: Institusjonsnivå. Skjema + intervju per institusjon			2024 – 2027 Årlig på statistikknivå	
Selvevaluerings skjema og intervju		2023: Statistikknivå Skjema + intervju per område			Skjema + intervju per område	
Kvalitetsgjennomgang av utvalgte statistikker/områder. • Systematisk gjennomgang - kartlegger styrker og svakheter	SSB, antall per år	2021 1	2022 1	2023 3	2024 - 2027 4 per år	
	Andre produsenter, antall per år	2021 0	2022 0	2023 1	2024 - 2027 4 per år	
Peer review, hvert 7. år		Gjennomført i 2021			Fra 2024: Årlig rapportering om gjennomføring av tiltak	

Innhold

Forord	3
Sammendrag	4
Anbefalinger	4
Videreutvikling av kvalitetssystemet	5
1. Innledning	8
2. Koordinering av offisiell statistikk	10
2.1. Utvalget for offisiell statistikk	10
2.2. Statistikkprogrammet	10
2.3. Produsenter av offisiell statistikk	10
2.4. Ressurser til produksjon av offisiell statistikk	11
2.5. Metodenettverket	11
3. Oppfølging av kvalitetsrapportering	12
3.1. Prosess	12
3.2. Tiltak.....	12
3.3. Oppfølging av Peer review	14
4. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk	15
4.1. Bakgrunn	15
4.2. Status	15
4.3. Vurderinger	18
4.4. Anbefalinger.....	19
5. Kvalitet i administrative informasjonssystemer	20
5.1. Bakgrunn	20
5.2. Status	20
5.3. Vurderinger	20
5.4. Anbefalinger.....	21
6. Brukerorientering	23
6.1. Bakgrunn	23
6.2. Status	23
6.3. Vurderinger	23
6.4. Anbefalinger.....	24
7. Utvikling av systemet for kvalitetssikring av offisiell statistikk	25
7.1. Videreutvikling av etablert måling av kvalitet	25
7.2. Nye målinger av kvalitet – kvalitetsindikatorer	27
7.3. Utvikling av fellesløsninger	29
7.4. Utviklingstrekk som påvirker kvalitetssystemet	29
7.5. Nytt statistikkprogram og nye produsenter	29
Referanser	30
Vedlegg A: Oversikt over metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk ...	32
Vedlegg B: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk	34
Vedlegg C: Anbefalinger og tiltak	35

1. Innledning

Statistikkloven § 6 første ledd sier at SSB skal samordne all utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge, og utarbeide en årlig offentlig rapport til departementet om kvaliteten på offisiell statistikk.

Kvalitetssystemet for offisiell statistikk består av flere elementer:

- Et rammeverk for kvalitet i offisiell statistikk som bygger på statistikkloven og Retningslinjer for europeisk statistikk.
- Metoder og verktøy for å måle kvalitet i offisiell statistikk.
- Systemer og prosesser for oppfølging av kvalitet.
- Aktører og deres roller. Medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk, se kapittel 2.1, er de viktigste aktørene i samarbeid om kvalitet.

Figur 1.1 Systemet for kvalitet i offisiell statistikk

Ett av elementene i kvalitetssystemet er metoder og verktøy for måling av kvalitet. Det er disse verktøyene som gir informasjon og faktagrunnlaget for denne rapporten. De ulike metodene og verktøyene er: Peer review (europeisk fagfelle vurdering, se kapittel 3.3), rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer, brukerkontakt, kvalitetsgjennomganger, kvalitetsevalueringer og kvalitetsindikatorer. Vedlegg A gir en oversikt over metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet.

I andre halvår 2021 laget SSB et spørreskjema og gjennomførte for første gang en evaluering av kvaliteten hos alle produsenter av offisiell statistikk på institusjonsnivå. SSB deltar i evalueringen på lik linje med de øvrige produsentene. Undersøkelsen er basert på statistikkloven § 5 og de fleste kvalitetsprinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk. Resultatene fra undersøkelsen ble beskrevet i rapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022b). Rapporten inneholdt anbefalinger om kvalitetshevende tiltak, og den enkelte statistikkprodusenten ble oppfordret til å utforme tiltak basert på anbefalingene. En ny kvalitetsevaluering av alle produsentene av offisiell statistikk er gjennomført og nærmere omtalt i delrapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b). Rapporten fra 2023 inneholder nye anbefalinger om kvalitetshevende tiltak, og viderefører en del av de tidligere anbefalingene.

Kapittel 3, 4 og 6 i denne rapporten oppsummerer resultatene, vurderingene, anbefalingene og tiltakene fra kvalitetsevalueringen.

Eurostats Peer review, som ble gjennomført i Norge i november 2021, dekker alle kvalitetsprinsipper i Retningslinjene for europeisk statistikk. Peer review er derfor en viktig informasjonskilde, men den er begrenset til det norske bidraget til det europeiske statistikkssystemet. I 2021 omfattet Peer review SSB, Folkehelseinstituttet, Utlendingsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk institutt for bioøkonomi. Oppfølging av anbefalingene gitt i Peer review er omtalt i kapittel 3.3.

Informasjonen om kvalitet i registerdata som er beskrevet i kapittel 5, er innhentet gjennom SSBs samarbeid om kvalitet med eiere av administrative informasjonssystemer. Kapitlet peker på at SSBs erfaringer kan ha overføringsverdi til andre produsenter.

Videre omfatter rapporten informasjon hvordan kvalitetssystemet og innhenting av informasjon om kvalitet i offisiell statistikk kan utvikles, se kapittel 7.

Anbefalingene fra denne rapporten og fra delrapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b) vil bli fulgt opp i de påfølgende årlige kvalitetsrapportene til Finansdepartementet.

2. Koordinering av offisiell statistikk

2.1. Utvalget for offisiell statistikk

SSB leder Utvalget for offisiell statistikk (SSB, 2019b) som skal bidra til samordning og et formålstjenlig og effektivt nasjonalt statistikk-system, herunder bistå i arbeidet med den årlige kvalitetsrapporten. Ved utgangen av 2022 hadde utvalget 27 medlemmer, hvorav 11 er produsenter av offisiell statistikk. De øvrige medlemmene er eiere av administrative informasjonssystemer som er kilder for statistikk eller myndigheter som er involvert i samarbeid knyttet til offisiell statistikk. I 2022 har utvalget arbeidet med å kartlegge og beskrive områder med utviklingsbehov og vurdert forslag til statistikkprogram for 2024–2027 (se kapittel 2.2). Utvalget drøfter ulike overordnede temaer for utviklingen av offisiell statistikk. Kunnskapsutveksling og drøftinger på teknisk og operativt nivå skjer gjennom Metodenettverket (se kapittel 2.5).

Det er viktig å involvere alle produsentene og medlemmene av utvalget gjennom åpen informasjon og dialog, for å ha felles forståelse om viktige problemstillinger og for å drøfte mulige løsninger. Dette gir grunnlag for bredt eierskap og engasjement.

2.2. Statistikkprogrammet

Kvalitetssystemet skal sikre kvalitet i offisiell statistikk, som er definert og avgrenset i «Nasjonalt program for offisiell statistikk» (SSB, 2021b). Det første programmet gjelder for årene 2021–2023. SSB har utarbeidet et forslag til nytt program for 2024–2027. Programforslaget skal ivareta internasjonale statistikkforpliktelser som vil gjelde i den kommende programperioden. I prosessen har SSB samlet innspill om framtidige statistikkbehov, både fra utvalgets medlemmer og andre statistikkbrukere. I etterkant av den offentlige høringen er programforslaget justert på enkelte områder. Programmet vedtas av Kongen i statsråd i løpet av 2023.

Forslaget viderefører i all hovedsak statistikkene og prioriteringene fra det første programmet, og omfatter i tillegg utvikling både av eksisterende og nye statistikker. SSB foreslår at statistikk fra seks nye produsenter innlemmes i programmet. Forslaget er i likhet med inneværende program holdt på et overordnet nivå, og hovedområdene er beholdt.

Oversikten over statistikker som inngår i gjeldende program, med tilhørende metainformasjon, blir oppdatert årlig og offentliggjort på ssb.no sammen med statistikkprogrammet.

2.3. Produsenter av offisiell statistikk

I 2023 er det 11 produsenter av offisiell statistikk:

- Fiskeridirektoratet
- Folkehelseinstituttet (FHI)
- Landbruksdirektoratet
- Miljødirektoratet
- Arbeids- og velferdsetaten (NAV)
- Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO)
- Nasjonal kommunikasjonsmyndighet (Nkom)
- Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)
- Oljedirektoratet
- Utlendingsdirektoratet (UDI)
- Statistisk sentralbyrå (SSB)

Statistikkprogrammet er inndelt i 21 tematiske hovedområder og omfatter om lag 350 statistikker. SSB produserer rundt 85 prosent av den offisielle statistikken. Se vedlegg B som viser antall statistikker i statistikkprogrammet 2021–2023, etter hovedområde og statistikkprodusent.

2.4. Ressurser til produksjon av offisiell statistikk

Det er stor variasjon mellom produsentene i ressursbruken til produksjon av offisiell statistikk. Hvis en ser bort fra SSB¹, varierer ressursbruken fra 0,2 til 30 årsverk hos produsentene. Ressursbruk per statistikk ligger i gjennomsnitt på 1,7 årsverk. Det varierer hvor omfattende hver statistikk er. Årsverk² som brukes til produksjon av offisiell statistikk utgjør i underkant av én prosent av totalt antall årsverk hos disse virksomhetene.

Med unntak av SSB, har ingen av produsentene statistikkproduksjon som hovedoppgave. Alle produsentene samler inn data til administrative formål (forvaltningsdata) innenfor sine forvaltningsområder. Disse forvaltningsdataene er grunnlaget for produsentenes offisielle statistikk, men også for statistikk som ikke inngår i statistikkprogrammet. Noen produsenter samler inn data direkte til statistikkformål via egne spørreundersøkelser. I ressursanslaget er ikke innsamling og bearbeiding av data til administrative formål tatt med. Ressursbruk til selve produksjonen av offisiell statistikk er vist i tabell 2.4.1 nedenfor. Tallene er basert på anslag hos hver enkelt produsent, og det er en viss usikkerhet knyttet til tallene.

Tabell 2.4.1 Ressursbruk til produksjon av offisiell statistikk hos de ti produsentene utenom SSB

Statistisk mål	Årsverk	Årsverk / pr statistikk
Median	3,5	1,7
Gjennomsnitt	8,0	2,0
Sum	82,0	.

Kilde: «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b)

Noen av statistikkprodusentene har planer om å øke ressursinnsatsen knyttet til produksjon av offisiell statistikk.

Produsentene av offisiell statistikk er en heterogen gruppe, og den store variasjonen i ressursbruk har betydning for innretningen på kvalitetssystemet for offisiell statistikk. Det er viktig at kvalitetsoppfølgingen støtter alle produsentene, også de som har få offisielle statistikker og bruker lite ressurser på statistikkproduksjon og -utvikling.

2.5. Metodenettverket

Som et ledd i å samordne, styrke og kvalitetssikre den offisielle statistikken er det etablert et metodenettverk for myndighetene som er medlemmer i Utvalget for offisiell statistikk. Alle produsentene av offisiell statistikk er med i nettverket. I tillegg er fem institusjoner som ikke produserer offisiell statistikk med. Nettverket skal legge til rette for samarbeid om statistiske metoder og fungere som en møteplass for faglig utvikling, diskusjon, informasjon og deling av kompetanse.

¹ SSBs ressursinnsats er dokumentert i SSBs årsrapport for 2022 (SSB, 2023a)

² Årsverk 2021. Kilde: Produsentenes årsrapporter.

3. Oppfølging av kvalitetsrapportering

3.1. Prosess

Resultatene fra den første kvalitetsevalueringen ble beskrevet i «Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022a) og «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022b). Begge rapportene inneholdt anbefalinger om hvordan kvaliteten i statistikken kan heves, og statistikkprodusentene ble oppfordret til å utforme tiltak basert på anbefalingene. De ble bedt om å gjøre selvstendige kost-nyttevurderinger, utforme tiltak og prioritere tiltakene. Tiltaksplanene med tidsramme, ansvarlig og status rapporteres til SSB. De planlagte tiltakene blir også fulgt opp i kvalitetsevalueringene.

Resultatene fra den andre kvalitetsevalueringen er omtalt i «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b). Her blir det vurdert om noen av de tidligere anbefalingene anses som oppfylt, om noen anbefalinger skal videreføres og om nye anbefalinger er nødvendige.

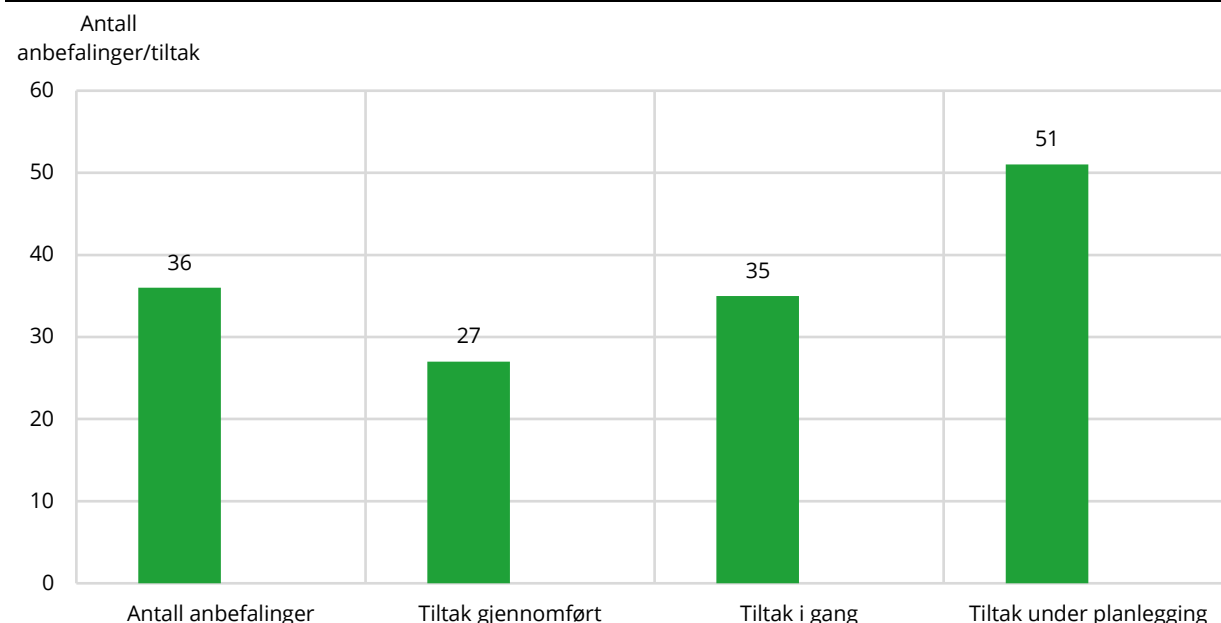
Eventuelle nye tiltak og status for igangsatte og planlagte tiltak rapporteres årlig til SSB.

3.2. Tiltak

Delrapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022» inneholdt 36 anbefalinger om hvordan kvaliteten i offisiell statistikk kan heves. I «Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022» var det formulert fem hovedanbefalinger som oppsummerte de viktigste av de 36 anbefalingene.

Alle produsentene har utarbeidet forslag til tiltak, og mange av produsentene har allerede gjennomført tiltak. Dette gjelder blant annet på områder knyttet til dokumentasjon og transparens. Det er planlagt 113 tiltak totalt. 27 av tiltakene er gjennomført per mars 2023. Se figur 3.2.1.

Figur 3.2.1 Antall anbefalinger og tiltak etter Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022

Kilde: «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b)

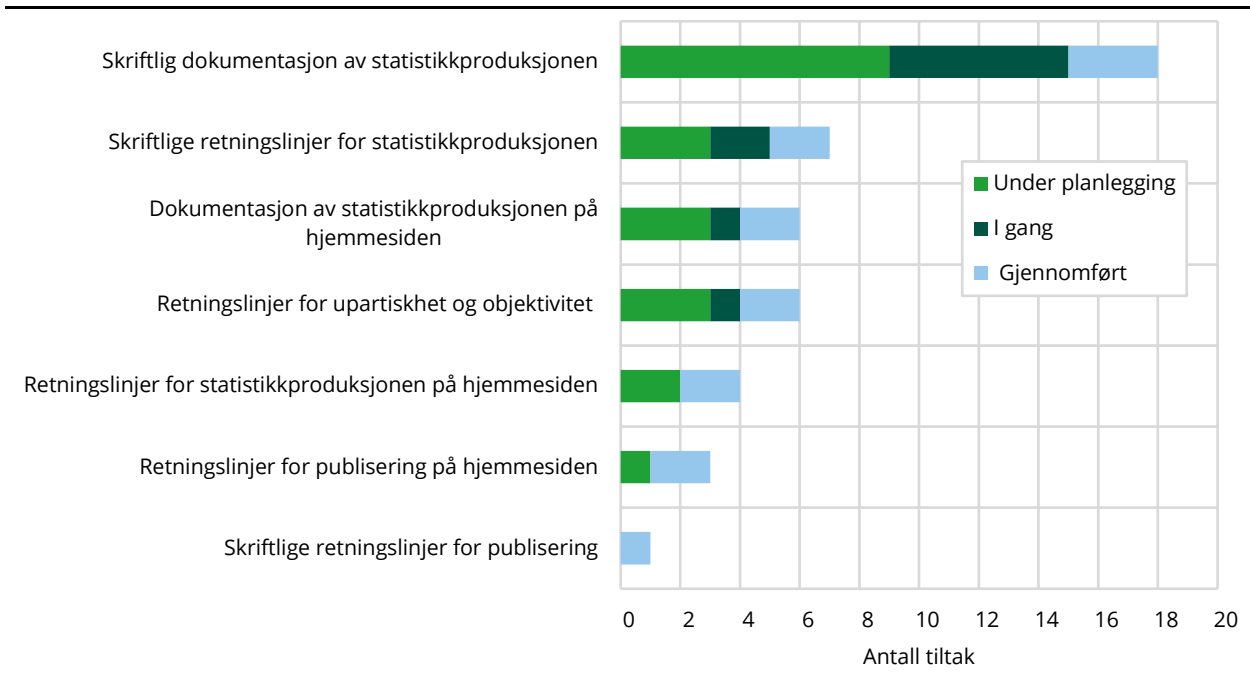
Som et resultat av kvalitetsevalueringen i 2023, er det gitt ni nye anbefalinger. Fem anbefalinger fra 2022 anses som oppfylt og tas ut av oversikten over anbefalinger som skal følges opp videre. Resten av anbefalingene fra 2022 videreføres i 2023.

Prioriterte områder

Anbefalingen som er fulgt opp med flest tiltak er «Alle produsenter bør utarbeide skriftlig dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert og holde dokumentasjonen oppdatert». Det er foreslått totalt 18 tiltak som følger opp denne anbefalingen.

Av de 113 tiltakene omhandler 45 skriftlig dokumentasjon, skriftlige retningslinjer og publisering på produsentenes hjemmesider. 14 av disse tiltakene er allerede gjennomført. Se figur 3.2.2.

Figur 3.2.2 Anbefalinger og tiltak om skriftlig dokumentasjon

Kilde: «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b)

I anbefalingene fra 2022 er det flere forslag til kompetansehevende tiltak. Disse er fulgt opp på flere områder, og i ulike former.

Det ble arrangert to samlinger i Metodenettverket i 2022. Temaene på disse samlingene, formidling av offisiell statistikk og konfidensialitet, var i stor grad knyttet opp mot anbefalingene fra 2022. Høsten 2022 fikk ansatte i institusjonene som er med i Metodenettverket tilbud om å delta på SSBs interne metode- og kvalitetskurs. Andre tilbud til Metodenettverket har vært fagseminarer med blant annet temaene pseudonymisering, maskinlæring og dataminimering³. Erfaringene med å åpne interne metodekurs- og seminarer, har vært gode.

Produsenter som har statistikker som er forordnet i EØS-avtalen, og som rapporterer til Eurostat, kan delta på ESTP-kurs⁴.

SSB har etablert et internt konfidensialitetsutvalg for å foreslå generelle retningslinjer, gi praksis-anbefalinger og behandle prinsipielle enkeltsaker om statistisk konfidensialitet. Arbeidet er i en oppstartsfasen, men på litt lengre sikt er det forventet at utvalgets arbeid vil kunne deles og være nyttig for andre statistikkprodusenter. SSB er i gang med å utarbeide et kurs i konfidensialitet som vil bli tilbudt produsenter og andre medlemmer av utvalget.

³ Prinsippet om dataminimering innebærer å begrense mengden personopplysninger som hentes inn og behandles til det som er nødvendig for å oppnå formålet

⁴ ESTP – European Statistical Training Program

For å øke kompetansen om hvordan kvalitetsgjennomganger kan gjennomføres, er produsentene invitert til å delta i kvalitetsgjennomganger hos andre.

Arbeidet med kompetanseheving videreføres, og medlemmene i Utvalget for offisiell statistikk vil bli invitert til å delta og til å bidra med kompetansedeling. Produsentene av offisiell statistikk oppfordres til å delta i kurs, seminarer og møter som SSB eller andre arrangerer og som omhandler kvalitet i statistikken.

3.3. Oppfølging av Peer review

I perioden 2021-2023 har Eurostat selv og alle medlemslandene i Det europeiske statistikkssystemet vært gjennom en ekstern fagfelleevaluering, såkalt Peer review. Norge var et av de første landene i denne runden, med Peer review i 2021. Ekspertteamet som evaluerte statistikkssystemet i Norge fant ikke forhold som er i strid med Retningslinjene for europeisk statistikk, men identifiserte 15 områder der de norske produsentene av offisiell statistikk kan bli bedre. Mange av disse anbefalingene går på mer detaljert planlegging av allerede igangsatte initiativer, bedre synliggjøring av kvalitetsarbeid og tettere samarbeid mellom norske statistikkprodusenter.

Som svar på anbefalingene fra ekspertteamet har SSB, Folkehelseinstituttet, Utlendingsdirektoratet, Fiskeridirektoratet og Norsk institutt for bioøkonomi utformet 39 forbedringstiltak. SSB har hovedansvaret for oppfølging av 23 av disse tiltakene, mens de fire andre myndighetene som var med i Peer review, har ansvar for 16 tiltak.

I tillegg til tiltakene som angår SSBs rolle som statistikkprodusent, har SSB ansvar for tiltak rettet mot koordineringen av utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk i Norge. Blant annet er det lagt opp til at SSB skal utarbeide en plan for kvalitetssamarbeidet i det norske statistikk-systemet i samråd med Utvalget for offisiell statistikk, og bistå de andre produsentene av offisiell statistikk med å følge opp anbefalingene fra kvalitetsevalueringene.

Tiltaksplanen som følger opp Peer review er publisert på nettsidene til SSB og Eurostat, «Improvement actions Norway» (Eurostat 2023a). Det skal rapporteres årlig til Eurostat om gjennomføringen av tiltakene i perioden 2024-2027.

4. Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk

Kvalitetsevalueringen er nærmere omtalt i delrapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023». Spørreskjemaet for selvevaluering ble besvart av de tre statistikkavdelingene i SSB og de ti andre myndighetene som produserer offisiell statistikk, se kapittel 2.3. Én produsent leverte to besvarelser fordi de har to ulike produksjonsløp for forskjellige statistikker. Rapporten baserer seg på fjorten besvarte spørreskjemaer.

4.1. Bakgrunn

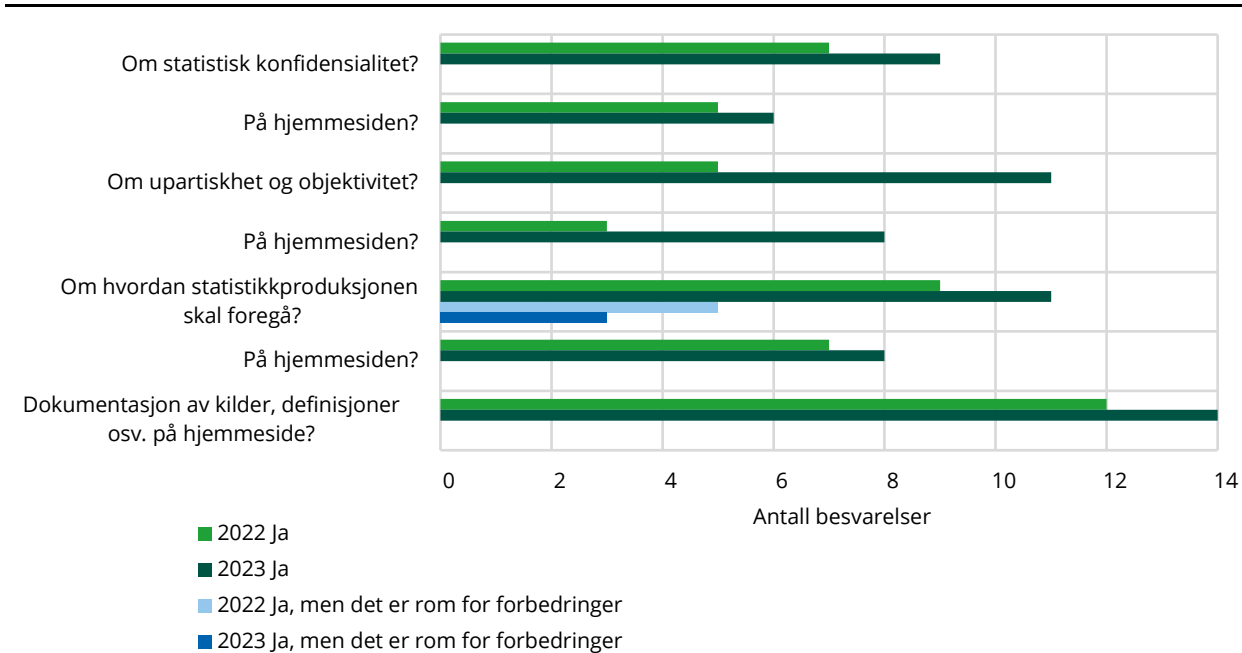
Den første kvalitetsevalueringen av offisiell statistikk ble rapportert til Finansdepartementet i «Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022» og i delrapporten, «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022». Evalueringen er fulgt opp med en ny tilsvarende kartlegging og datainnsamling.

I kvalitetsevalueringen ble en spørreskjemaundersøkelse kombinert med intervjuer. Utgangspunkt for kvalitetsevalueringen er kvalitetskrav i statistikkloven og kvalitetsprinsipper fra Retningslinjer for europeisk statistikk. Alle kvalitetskrav fra statistikkloven § 5 ble tatt med i undersøkelsen, sammen med krav om statistisk konfidensialitet, taushetsplikt og informasjonssikkerhet (§ 7 – 9). Noen kvalitetsprinsipper fra Retningslinjer for europeisk statistikk ble vurdert som mindre aktuelle for norske forhold og ikke tatt med.

I kvalitetsevalueringen er det i tillegg innhentet informasjon om ressursbruk til produksjon av offisiell statistikk, bruk av indikatorer til måling av kvalitet, ulike former for brukerkontakt og om det er andre former for kvalitetskontroll.

4.2. Status

Hovedinntrykket er at statistikkprodusentene har gjort en god jobb med tiltakene som ble utformet basert på anbefalinger i forrige kvalitetsrapport. Et område der tiltakene har hatt effekt og bidratt til forbedringer, er bedre og mer tilgjengelig dokumentasjon. Figur 4.2.1 viser at flere produsenter har forbedret skriftlig dokumentasjon og publisering på hjemmesiden om statistisk konfidensialitet, upartisk og objektiv statistikk, beskrivelse av datakilder og definisjoner og hvordan statistikkproduksjonene foregår.

Figur 4.2.1 Har dere skriftlige retningslinjer og dokumentasjon, og er den offentlig tilgjengelig?

Kilde: «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023» (SSB, 2023b)

Institusjonelle forhold

Faglig uavhengighet nevnes i statistikkloven § 5 og tilsvarer det første kvalitetsprinsippet i Retningslinjer for europeisk statistikk. Faglig uavhengighet sikres blant annet ved at alle statistikkmyndigheter har en leder med overordnet ansvar for at deres offisielle statistikk lages og formidles på en uavhengig måte. Med unntak av én produsent, som arbeider med å avklare rollen som statistikkprodusent, har alle en leder med overordnet ansvar for at deres offisielle statistikk utvikles og formidles på en uavhengig måte.

Nesten alle produsenter har minst én form for samarbeid med vitenskapelige eller internasjonale organisasjoner, eller de er involvert i samarbeidsprosjekter som fremmer innovasjon. Det foregår for tiden mye innovativt arbeid knyttet til produksjon av offisiell statistikk, både nasjonalt og internasjonalt.

Alle produsentene, unntatt de som det ikke er relevant for, har rutiner for å sjekke at personvern og konfidensialitet er ivaretatt, før statistikken(e) blir publisert. Antall produsenter som har skriftlige retningslinjer for å sikre statistisk konfidensialitet har økt. Nå har over halvparten slike retningslinjer, og i de fleste tilfeller er disse tilgjengelige på produsentens hjemmesider.

Alle produsenter av offisiell statistikk pålegger egne ansatte og eksterne som har tilgang til data å underskrive taushetserklæring ved ansettelse. Dette bidrar til å sikre tillit hos oppgavegiverne og er i tråd med Retningslinjer for europeisk statistikk.

Informasjonssikkerhet er viktig for produsenter av offisiell statistikk. For opplysninger som er samlet inn utelukkende til utvikling, utarbeiding og formidling av offisiell statistikk, gjelder statistikkloven § 9 om at produsentene skal gjennomføre tekniske og organisatoriske tiltak for å oppnå et tilfredsstillende sikkerhetsnivå. Dette innebærer blant annet å sørge for tilstrekkelig tilgangsstyring, logging og etterfølgende kontroll. Direkte identifiserende opplysninger skal behandles og lagres adskilt fra øvrige opplysninger, med mindre det vil være uforenlig med formålet med behandlingen eller åpenbart unødvendig. For mange av produsentene gjelder ikke statistikkloven § 9 i og med at de samler inn og behandler data med annen hjemmel enn statistikkloven og/eller primært for andre formål enn offisiell statistikk.

Kvalitetsevalueringen viser at informasjonssikkerhet tas på alvor av alle produsentene. Alle oppga at de har iverksatt organisatoriske og tekniske tiltak for å ivareta informasjonssikkerheten, men flere produsenter ser rom for forbedringer. Alle har systemer for styring av tilgang til data, men noen gir tilgang til databaser som kan inneholde mer enn det hver enkelt medarbeider har behov for. Få logger trafikk til fortrolige data for å kunne avdekke snoking. Hos mindre statistikkprodusenter er ofte statistikkproduksjonen integrert i den øvrige virksomheten, ved at de samme personene som bruker data til forvaltningsformål også produserer offisiell statistikk basert på de samme dataene.

På området upartiskhet og objektivitet har flere produsenter gjort forbedringer, spesielt når det gjelder skriftlig dokumentasjon og offentliggjøring av denne. De fleste produsentene har nå skriftlige retningslinjer, mer enn halvparten har publisert retningslinjene på hjemmesiden. En produsent har etablert ny statistikkalender, slik at de fleste produsenter nå har en statistikkalender på hjemmesiden, der publiseringstidspunktet er fastsatt minst tre måneder før publisering. Alle produsentene foretar en statistikkfaglig vurdering ved valg av datakilder, og alle annonserer korreksjoner i publisert statistikk.

Prinsippet om likebehandling er godt forstått og blir tatt på alvor av produsentene. Én produsent opplyste at de fortsatt må avvise press fra overliggende departement om å frigi offisiell statistikk før den blir offentliggjort.

Statistiske prosesser

Bevisstheten om behovet for skriftlig og offentlig dokumentasjon har økt og de fleste produsentene har nå utarbeidet både skriftlig dokumentasjon og retningslinjer. Mange produsenter ser fortsatt rom for forbedringer. Flertallet har publisert dokumentasjon og retningslinjer på hjemmesiden. Skriftlig dokumentasjon av produksjonsmetodene er viktig både for å sikre egne rutiner, og for å ivareta åpenhet som gir brukerne av offisiell statistikk mulighet til å vurdere statistikken og diskutere bakgrunnen for tall som publiseres.

Flere produsenter utenfor SSB kan ha nytte av samarbeid om kvalitet og klare avtaler med dataeiere som utleverer administrative data. Anbefalingen om å inngå registeravtaler følges opp videre. Flere myndigheter samler inn data som primært blir brukt til forvaltningsformål. I store organisasjoner kan det være lang avstand mellom de som forvalter de administrative informasjonssystemene og de som produserer offisiell statistikk basert på dataene fra slike systemer.

Alle produsenter følger europeisk eller annen internasjonal definisjon av enheter og variabler som inngår i statistikken, der det er relevant.

Der statistikkeneheten samler inn data på egenhånd vurderer produsentene om det er behov for alle opplysningene som samles inn.

Kvalitetsevalueringen går ikke nok i detalj til å si noe konkret om innovasjon og produktivitetsutvikling hos statistikkmyndighetene. Men det er stor oppmerksomhet på å utnytte ny teknologi og nye datakilder hos produsentene av offisiell statistikk. Alle produsenter har planer om å ta i bruk ny teknologi og metoder for å effektivisere statistikkproduksjonen.

Statistiske produkter

Ifølge statistikkloven § 5 skal offisiell statistikk blant annet være relevant, nøyaktig og pålitelig, aktuell, punktlig, tilgjengelig og klar, sammenlignbar og sammenhengende.

Statistikk skal være relevant og tilpasset brukernes behov. Mye av brukerkontakten skjer i forbindelse med publisering av nye tall. Et fåtall av produsentene har faste møteplasser med de

mest sentrale brukerne. Det er få produsenter som aktivt følger opp brukerperspektivet med måling av brukertilfredshet. Mer informasjon om relevans og brukerorientering er gitt i kapittel 6.

Med ett unntak har alle produsentene fastsatt mål for hvor lang tid det skal ta å produsere statistikken. Siden den forrige kvalitetsevalueringen har det blitt litt færre produsenter som publiserer foreløpig statistikk. Dette er blant annet et resultat av bedre tilgang på data og mulighet til å publisere endelige tall tidligere. For produsenter kan det være ressurskrevende å frigi en statistikk først som foreløpig statistikk og noe senere som endelig statistikk. For brukere av offisiell statistikk kan det muligens virke forvirrende med ulike begrunnelser og praksis rundt foreløpig statistikk. Når rask publisering er etterspurt av brukerne, for eksempel til utredninger eller pressekonferanser, kan publisering av foreløpige tall være en god løsning for å oppfylle likebehandlingsprinsippet, at alle skal ha tilgang til den samme informasjonen samtidig.

SSB har utarbeidet en indikator for aktualitet, det vil si antall dager fra statistikkperiodens utløp til statistikken blir publisert og en metode for beregning av denne. Informasjon om indikatoren og beregningen av den vil bli presentert for Utvalget for offisiell statistikk. SSB vil framover samle inn informasjon om aktualitet fra de andre produsentene av offisiell statistikk, og sammenligne tallene med kravene om aktualitet som Finansdepartementet stiller til SSB.

Alle produsenter svarer nå at statistikkene er sammenlignbare med tilsvarende statistikker i andre land.

Flertallet av produsentene har skriftlige retningslinjer for publisering av statistikk. Med ett unntak bruker alle produsentene visuelle virkemidler som figurer, grafer og kart for å presentere statistikken. Alle produsenter mener at brukerne har lett tilgang til definisjoner, variable og klassifikasjoner (metadata) som brukes i statistikken. Alle produsenter bruker formidlingsverktøy som støtter videreformidling av statistikk, som å laste ned tabeller i Excel-format, eller lage egne datasett med API. Flere produsenter mener det er rom for forbedring av disse områdene i formidling av statistikk.

Antallet produsenter som dokumenterer kvalitet og metoder i henhold til prinsippene i «Retningslinjer for europeisk statistikk» har økt, og de fleste publiserer slik dokumentasjon på hjemmesiden.

Kvalitetsindikatorer

Innhenting av informasjon om bruk av indikatorer for å måle kvalitet i produksjon av offisiell statistikk er et nytt element i kvalitetsevalueringen. Kvalitetsevalueringen viser at bruk av kvalitetsindikatorer er varierende og generelt sett lite utbredt hos produsentene. De mest brukte indikatorene i produksjon av offisiell statistikk er mål for aktualitet, oppgavebyrde og svarprosent. Unntaksvis finnes det statistikker som har tatt i bruk kvalitetsindikatorer mer systematisk, og som bruker kvalitetsindikatorer aktivt for å identifisere mulige feil og forbedringsområder og for å måle effekten av tiltak. Kvalitetsindikatorer er nærmere omtalt i kapittel 7.2.

4.3. Vurderinger

Hovedinntrykket fra kvalitetsevalueringene er at produsentene arbeider målrettet for å oppnå god kvalitet i offisiell statistikk. Selv om ikke alle oppfyller samtlige krav fra statistikkloven, er det en økende bevissthet rundt kvalitet i offisiell statistikk, og det jobbes med forbedringer. Kvalitetsevalueringen har i seg selv bidratt til økt bevissthet og gitt positive effekter.

4.4. Anbefalinger

I delrapporten for kvalitetsevalueringen for 2022 ble det gitt 36 anbefalinger. I delrapporten for 2023 er det gitt ni nye anbefalinger, fem tidligere anbefalinger er vurdert som oppfylt, og en tidligere anbefaling er presisert. Produsentene har satt opp tiltak til anbefalingene fra 2022 og vil bli bedt om å sette opp tiltak til nye anbefalinger fra 2023. Se kapittel 3 om tiltak og oppfølging av tiltak.

Nedenfor er en oppsummering av de viktigste anbefalingene fra kvalitetsevalueringen.

- For å øke bevisstheten knyttet til måling av kvalitet anbefales produsentene av offisiell statistikk å starte et arbeid med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer. Se kapittel 7.2 for en nærmere omtale av denne anbefalingen.
- Alle produsenter har brukerkontakt og oppfyller slikt sett kravet om relevans. Det anbefales likevel en mer systematisk og regelmessig oppfølging av brukere for å kunne fange opp nye og endrede brukerbehov. Se kapittel 6.3 for nærmere omtale av denne anbefalingen.
- Det er fortsatt behov for å øke bevisstheten, forbedre skriftlig dokumentasjon av retningslinjer og rutiner hos noen produsenter. Det vil bidra til å gjøre offisiell statistikk klarere og lettere tilgjengelig.
- For å øke bevisstheten rundt kvalitetsarbeidet ytterligere, oppfordres produsentene til aktiv deltakelse i Metodenettverket. Her er det mulighet for å komme med forslag til tema, og man kan lære av andre produsenters kvalitetsarbeid. Produsentene oppfordres også til å følge med på kurstilbudet fra SSB og ESTP og delta på relevante kurs. Å gjennomføre kvalitetsgjennomganger hos alle produsenter av offisiell statistikk vil bidra til økt bevissthet og kompetanse i kvalitetsarbeid.

5. Kvalitet i administrative informasjonssystemer

5.1. Bakgrunn

Siden 2012 har SSB hatt et formalisert samarbeid med eiere av administrative informasjonssystemer. Det er i begrenset grad kartlagt om øvrige produsenter av offisiell statistikk har et tilsvarende samarbeid med dataeiere. Dette kapittelet tar for seg status på SSBs samarbeid med dataeiere.

Basis for samarbeidet er avtaler mellom SSB og dataeiere som regulerer bestilling av årlige dataleveranser, regelmessige møter på ledernivå og strukturerte tilbakemeldinger om kvalitet fra SSB. SSB sender årlige rapporter om erfart kvalitet i mottatte data («kvalitetsrapporter») tilbake til dataeierne.

Målet med samarbeidet er å øke kvaliteten i administrative informasjonssystemer gjennom å øke kvaliteten i første ledd i prosessen.

5.2. Status

I dag består samarbeidet av 29 avtaler. Av disse har 23 blitt fornyet i forbindelse med ny statistikklov, mens det gjenstår seks avtaler som må fornyes eller avsluttes. I tillegg arbeides det for tiden med å inngå én ny avtale.

Avtalene omfatter over 180 ulike dataleveranser til SSB med varierende hyppighet, alt fra mottak av daglig strømmede data til månedlige, kvartalsvise eller årlige datamottak. På bakgrunn av disse dataleveransene skal SSB ifølge avtalene årlig utarbeide rundt 100 kvalitetsrapporter. Antallet kvalitetsrapporter som faktisk utarbeides er lavere, hovedsakelig på grunn av kapasitetsmangel og prioritering av andre oppgaver. I 2022 ble det utarbeidet 76 kvalitetsrapporter. I kvalitetsrapportene vurderes forhold knyttet til overføring av data, kvalitet knyttet til enheter og verdier og det kan gis forslag til tiltak for å øke kvaliteten.

For noen dataleveranser utarbeides det numeriske kvalitetsindikatorer i tillegg til kvalitetsrapportene. Både kvalitetsrapportene og de numeriske kvalitetsindikatorene gir tilbakemeldinger om ugyldige, manglende, mistenkelige eller inkonsistente verdier, eller at det er enheter som har dubletter eller som burde vært slettet. Kvalitetsrapportene er utformet for å gi tekstlige vurderinger og tilbakemeldinger om kvalitet, og suppleres av de numeriske kvalitetsindikatorene av opptellinger som sier noe om antallet observasjoner som kan ha ulike mangler. Det er faste oppfølgingsmøter. Nivået på møtene kan variere, fra toppleder- til fagleder- eller saksbehandlernivå. Det arrangeres årlige toppmøter med de største dataeierne.

Erfaringene med etats-/oppfølgingsmøtene og strukturert samarbeid om kvalitet er positive. Ett resultat av samarbeidsavtalene er økt oppmerksomhet på kvalitet hos dataeierne. SSB utarbeider flere oversikter/lister som sendes den enkelte dataeier som grunnlag for kvalitetsmessige forbedringer i egne datasystemer. Den løpende kontakten mellom SSB og dataeiere er blitt mer hyppig og systematisk.

5.3. Vurderinger

I Peer review-rapporten, se kapittel 3.3, nevnes samarbeidsavtalene med eiere av administrative informasjonssystemer som et eksempel på gode og nyskapende initiativer i SSB som bør være inspirerende for statistikkmyndighetene i andre europeiske land (Eurostat, 2022).

I det store og hele vurderes kvaliteten på data fra administrative informasjonssystemer som veldig god og til stor nytte i statistikkproduksjonen. Bruk av data fra administrative informasjonssystemer bidrar også til at den totale oppgavebelastningen i samfunnet holdes så lav som mulig. I tillegg gir avtalene både SSB og dataeierne god oversikt over årlige dataleveranser, oppdaterte kontaktpunkter og dermed bedre forutsigbarhet og bedre forutsetninger for samarbeid om økt kvalitet.

Nedenfor følger en oppsummering av funnene i kvalitetsrapportene som er utarbeidet i 2022.

Overføring av data

Data mottas for det aller meste til avtalt tid og etter avtalt spesifisering. I 2022 var det noen få tilfeller av at dataleveranser ble forsinket eller ikke levert. I et par tilfeller har avtalte dataleveranser hatt så stor forsinkelse at statistikk ikke ble publisert på planlagt tidspunkt.

Vurderinger av kvalitet knyttet til enheter

Med enheter menes for eksempel personer eller foretak.

Enhetenes identifiserbarhet er for det meste veldig bra. Det vil si at enheter entydig og maskinelt kan identifiseres med et identifikasjonsnummer, for eksempel personer med fødselsnummer og foretak med organisasjonsnummer. God kvalitet på identifiserbarhet er svært viktig ettersom det er avgjørende for å kunne koble flere datakilder sammen, og for å kunne produsere statistikken med pseudonyme identifikasjonsnumre. Det forekommer noen tilfeller hvor noen enheter ikke kan identifiseres maskinelt. En vanlig utfordring er identifisering av utenlandske personer uten fødselsnummer.

En del kvalitetsrapporter gir tilbakemeldinger om utfordringer med underdekning. Det vil si at datakilden mangler enheter som burde ha inngått. Iblant pekes det også på at det forekommer dubletter i datakildene. Dette er likevel håndterbare utfordringer i statistikkproduksjonen.

Vurderinger av kvalitet knyttet til verdier

Verdier forstås som opplysninger knyttet til enhetene. Dette kan være tallverdier, egenskaper og tilstander.

Generelt gis det oftere tilbakemeldinger om utfordringer i verdier enn i enheter. Det meldes om målefeil, inkonsistens og mistenkelige verdier. Flest tilbakemeldinger gis på manglende verdier. Disse manglene er begrensede og kan korrigeres i data som inngår i statistikken.

Forslag for å bedre kvaliteten

I mange kvalitetsrapporter gir SSB tilbakemeldinger med forslag til nye kontroller for å avdekke og korrigere mangler i datakildene, samt forslag til hvordan datakildene kan videreutvikles for å gi enda større verdi i statistikken. Innenfor flere områder understrekes det at et godt og nært samarbeid med hyppige møter og lav terskel for kontakt mellom dataeier og SSB er viktig for å styrke kvaliteten på administrative data. Avvik eller problemer i leveranser blir stort sett løst gjennom dialog mellom dataeier og SSB.

5.4. Anbefalinger

Til tross for gode erfaringer med opplegget i SSB og god tilbakemelding fra Peer review, er det fortsatt rom for forbedringer, blant annet med videreføring av enhetlig oppfølging av dataeiere og utfylling av kvalitetsrapporter. Et forbedret skjema og utvikling av veiledning rundt utfyllingen, vil bidra til mer enhetlig praksis rundt utfylling av rapporter om kvalitet i administrative

informasjonssystemer. Gjennomføring av workshops om kvalitetsindikatorer anbefales også. Mer bruk av numeriske kvalitetsindikatorer i tilbakemeldingene til dataeiere er også ønskelig.

Videre anbefales det at SSB følger opp dataeierne mer systematisk, basert på de tilbakemeldingene som gis i kvalitetsrapportene om forslag til kontroller og videreutvikling av datakildene. Alle automatiske kontroller som dataeierne kan implementere i datakilden kan ha stor effekt på kvaliteten i dataene som SSB mottar.

SSBs erfaringer fra samarbeidet om kvalitet i administrative informasjonssystemer er gode. Utvalget for offisiell statistikk har fått en orientering om opplegget. Kvalitetsevalueringen har i begrenset grad kartlagt om de øvrige produsentene av offisiell statistikk har et samarbeid om kvalitet i administrative datasystemer. Produsentene oppfordres til å vurdere nytten av å inngå slike avtaler. Dette kan også være et aktuelt tiltak innad i en virksomhet dersom data som produseres i en del av virksomheten, brukes som statistikkgrunnlag i en annen. Den enkelte produsent må vurdere om den kan være formålstjenlig for deres behov å etablere slike kvalitetsavtaler, intern eller eksternt.

6. Brukerorientering

6.1. Bakgrunn

Relevans er et av kvalitetskravene til offisiell statistikk i statistikkloven § 5, og prinsipp 11 i Retningslinjer for europeisk statistikk. En statistikk som ikke oppfyller brukernes behov, er ikke relevant. Brukerperspektivet har en sentral plass i systemet for kvalitetssikring, og omfatter alle typer brukere av statistikk. Brukere av statistikk kan både være oppdragsgivere som offentlige myndigheter og partene i arbeidslivet, og andre typer brukere som media, studenter og privatpersoner. Relevant statistikk brukes både som grunnlag for offentlig debatt og som beslutningsgrunnlag for politiske vedtak.

Dette kapittelet fokuserer hovedsakelig på informasjon om relevans og brukerkontakt som er innhentet i kvalitetsevalueringen. Brukerperspektivet er viet ekstra oppmerksomhet i kvalitetsevalueringen i 2023, og grunnlaget for å vurdere status og anbefalinger på dette området er bedre enn i 2022.

6.2. Status

Alle produsenter av offisiell statistikk har kontakt med brukerne i forbindelse med publisering av nye tall, og ved andre henvendelser om statistikkene fra ulike brukergrupper, slik som media, studenter og andre offentlige myndigheter. En del produsenter gjør også spesialtilpassede analyser/oppdrag basert på konkrete henvendelser fra brukere.

Et fåtall produsenter har formalisert og regelmessig brukerkontakt i form av brukerråd eller referansegrupper med de mest sentrale brukerne av statistikken.

Et fåtall produsenter har en tilbakemeldingsfunksjon på sine nettsider der brukere raskt og enkelt kan gi tilbakemeldinger på statistikkene som blir publisert.

Et fåtall av produsentene gjennomfører undersøkelser om brukertilfredshet.

6.3. Vurderinger

Brukerkontakt er viktig for alle produsenter av offisiell statistikk, og det er behov for å øke bevisstheten knyttet til prinsipp 11: Relevans i Retningslinjer for europeisk statistikk.

Regelmessig brukerkontakt, i form av faste møteplasser som brukerråd, referansegrupper eller lignende, er viktig for å sikre at statistikken er relevant og for å fange opp nye og endrede brukerbehov som kan bidra til å forbedre statistikken. I et brukerråd eller en referansegruppe vil som regel de mest sentrale brukerne, som oppdragsgivere, offentlige myndigheter og parter i arbeidslivet, være representert.

Ikke alle typer brukere av statistikkene kan nås gjennom brukerråd og referansegrupper. Det bør derfor også legges til rette for mer uformell brukerkontakt for å fange opp tilbakemeldinger på statistikken fra andre brukere som privatpersoner, studenter og journalister. En mer uformell brukerkontakt i form av tilbakemeldingsfunksjoner på hjemmesidene til de ulike produsentene er en enkel og effektiv mulighet for brukerne til å kunne gi tilbakemeldinger på statistikken.

En annen måte å få tilbakemeldinger direkte fra brukerne på er å gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser. Slike undersøkelser kan brukes både for å identifisere forbedringsområder, måle effekt av tiltak og måle hvordan brukernes tilfredshet endrer seg over tid.

6.4. Anbefalinger

Produsenter av offisiell statistikk som ikke har regelmessig brukerkontakt bør vurdere å etablere brukerråd, referansegruppe eller lignende. For å få kartlagt og systematisert bruker- og interessentgrupper, anbefales det å gjennomføre en bruker- og interessentanalyse. I en slik analyse grupperes brukere og interessenter ut ifra hvilken påvirkning de har på brukerbehovene og hvordan de blir påvirket av statistikkene. Det understrekes at påvirkningsgraden er knyttet til selve brukerbehovene, ikke hvordan statistikken utarbeides og formidles. Der har produsentene full faglig uavhengighet, se statistikkloven § 5. En bruker- og interessentanalyse vil gi gode innspill til etablering og vedlikehold av faste møteplasser med sentrale brukere.

Produsenter av offisiell statistikk bør også legge til rette for mer uformell brukerkontakt. Det anbefales å gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser for å måle brukertilfredshet, og følge opp resultatet fra disse systematisk. Det anbefales også å legge inn tilbakemeldingsfunksjon på produsentenes hjemmesider.

7. Utvikling av systemet for kvalitetssikring av offisiell statistikk

Arbeidet med innsamling og analyse av datagrunnlaget og samarbeidet i Utvalget for offisiell statistikk, gir viktig erfaring og innsikt i hvordan kvalitetssystemet bør forbedres. Noen utviklingsbehov gjelder etablerte metoder og verktøy, men det er også nødvendig å etablere nye metoder og verktøy i forbindelse med fremtidig måling og oppfølging og rapportering av kvalitet, se vedlegg A, tabell A1. Det er særlig på tre områder det er behov for utvikling. Det gjelder kvalitetsindikatorer, kvalitetsgjennomganger og kvalitetsevalueringer.

Figur 7.1 oppsummerer de ulike metodene og verktøyene for måling av kvalitet som finnes i dag, og hvordan disse er tenkt videreutviklet og supplert.

Figur 7.1 Metoder og verktøy for måling av kvalitet i offisiell statistikk. Inneværende og kommende statistikkprogramperiode. Her oppsummeres de ulike metodene og verktøyene for måling av kvalitet som finnes i dag, og hvordan disse er tenkt videreutviklet og supplert (tilsvarende figur 0.1)

Metoder, verktøy og frekvens for måling av kvalitet		Programperiode 2021 - 2023			Programperiode 2024 - 2027	2028 –
Kvalitetsindikatorer, kontinuerlig måling		Bevisstgjøring og utvikling			Utvikling og innføring	Evaluere og vurdere evt. endringer for ny statistikkprogramperiode
Brukerkontakt, regelmessig		Ulike former for brukerkontakt			Rådgivende utvalg, brukerundersøkelser, tilbakemeldingsfunksjon	
Kvalitet i adm. informasjonssystemer		Jevnlige møter, årlige rapporter			Jevnlige møter, årlige rapporter	
Kvalitetsevaluering basert på statistikkloven § 5 og på prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk, årlig		2021 og 2022: Institusjonsnivå. Skjema + intervju per institusjon			2024 – 2027 Årlig på statistikknivå	
Selvevalueringsskjema og intervju		2023: Statistikknivå Skjema + intervju per område			Skjema + intervju per område	
Kvalitetsgjennomgang av utvalgte statistikker/områder. • Systematisk gjennomgang - kartlegger styrker og svakheter	SSB, antall per år	2021 1	2022 1	2023 3	2024 - 2027 4 per år	
	Andre produsenter, antall per år	2021 0	2022 0	2023 1	2024 - 2027 4 per år	
Peer review, hvert 7. år		Gjennomført i 2021			Fra 2024: Årlig rapportering om gjennomføring av tiltak	

Kilde: SSB

7.1. Videreutvikling av etablert måling av kvalitet

Kvalitetsevaluering

Kvalitetsevalueringene har så langt blitt gjennomført på institusjonelt nivå, og har vist seg å være et godt verktøy. Alle produsentene opplever at evalueringene er nyttige og et hjelpemiddel for å initiere kvalitetshevende tiltak.

Det første spørreskjemaet ble sendt ut høsten 2021, og etter en gjennomgang ble det bestemt å benytte det samme skjemaet i 2022. I intervjuene som ble gjennomført i 2022, ble endringene fra forrige evaluering vektlagt. I tillegg var det lagt til spørsmål om:

- Ressurser til produksjon av offisiell statistikk
- Ulike former for brukerkontakt
- Bruk av indikatorer for å følge med på kvaliteten i offisiell statistikk

- Statistikkproduksjonen er underlagt andre «kvalitetsgjennomganger» eller kvalitetsrapporteringer

Det er behov for å hente inn informasjon om kvaliteten i offisiell statistikk på statistikknivå. Det tas derfor sikte på å utvikle et spørreskjema som kan benyttes til å samle inn informasjon på dette nivået ved neste kvalitetsevaluering; høsten 2023. Denne datainnsamlingen vil innebære at statistikkansvarlige gjør en selvevaluering i et spørreskjema, basert på kvalitetsprinsipper og indikatorer fra Retningslinjer for europeisk statistikk for sin statistikk/område. Et slikt måleinstrument skal kunne brukes som et frittstående verktøy, men også i den første fasen av en kvalitetsgjennomgang. Produsentene skal involveres i planleggingen for å finne et passende opplegg for kvalitetsevaluering på statistikknivå, der både omfang av statistikker og prioritering av informasjonsbehovet avklares.

Å formidle usikkerhet er viktig for at brukerne av statistikken kan tolke og forstå statistikken på riktig måte. SSB mener at det er behov for å innhente mer informasjon om i hvilken grad statistikkene vurderer, estimerer, dokumenterer og formidler usikkerhet. Neste kvalitetsevaluering vil innrettes slik at den gir et grunnlag for videre oppfølging av dette.

Det planlegges for at selvevalueringen vil bli supplert med intervjuer i etterkant, på seksjonsnivå i SSB og på institusjonsnivå for andre produsenter.

Kvalitetsgjennomganger

Kvalitetsgjennomganger er en veletablert metode for å heve kvaliteten i en statistikk. Slike gjennomganger er basert på kvalitetsprinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk og følger FNs prosessmodell (SSB, 2019a). Se figur A1 i vedlegg A for nærmere info.

I 2022 har SSB, i samråd med Utvalget for offisiell statistikk, etablert en systematisk fremgangsmåte for utvelgelse av statistikker til kvalitetsgjennomgang. Utvelgelsen gjøres blant alle statistikker fra statistikkprogrammet og er basert på et sett med kriterier. Kriterier vil være risiko, resultat fra tidligere gjennomganger, oppdagede feil, områder med stor oppmerksomhet mm. Statistikker som ikke prioriteres for kvalitetsgjennomganger, kan følges opp gjennom andre målinger av kvalitet, for eksempel ved selvevalueringer og bruk av kvalitetsindikatorer.

Kvalitetsgjennomganger er ressurskrevende. I de senere år har ressursituasjonen medført at det er gjennomført et begrenset antall kvalitetsgjennomganger. I 2023 er det planlagt tre kvalitetsgjennomganger i SSB og én kvalitetsgjennomgang hos en annen produsent.

I neste statistikkprogramperiode (2024-2027) har SSB som ambisjon å effektivisere opplegget for kvalitetsgjennomganger og øke antallet per år. SSB og Utvalget for offisiell statistikk har i samråd gitt tilslutning til at det planlegges med fire kvalitetsgjennomganger per år i SSB, og fire kvalitetsgjennomganger per år hos andre produsenter.

I forslaget til statistikkprogram for neste programperiode er antallet produsenter av offisiell statistikk utenom SSB økt til 16. Ut fra planen ovenfor vil alle bli dekket i løpet av programperioden. Med et tilsvarende antall gjennomganger per år i SSB vil flere områder/statistikker i SSB bli dekket enn det som har vært praksis tidligere.

Et nytt element i kvalitetsgjennomgangene er å bruke Total Error-rammeverket (Zhang, 2012) for å vurdere usikkerhet og feilkilder i statistikken. Her vurderes populasjon og data, og datakvaliteten i alle datatilstander.

Etter hvert som det utvikles nye metoder for innhenting av informasjon om kvalitet, vil behovet for kvalitetsgjennomganger på sikt kunne reduseres. Planene som er satt opp kan derfor bli endret i løpet av programperioden.

7.2. Nye målinger av kvalitet – kvalitetsindikatorer

En kvalitetsindikator er et mål, gjerne numerisk, som sier noe om en dimensjon av kvalitet i statistikken. Kvalitetsindikatorer kan måle statistiske prosesser eller statistiske produkter.

Kvalitetsindikatorer har ulike bruksområder:

- Drift: Til bruk i produksjon av statistikk, for eksempel for å måle om omfanget av mottatte data er riktig.
- Taktisk: Til bruk for å identifisere forbedringsområder og for å måle effekt av forbedringstiltak på enkeltstatistikker. For eksempel for å måle hvilke variabler det er kvalitetsutfordringer med, eller å måle omfanget av manuell editering.
- Strategisk: Sammenstilling av indikatorer på tvers av statistikker til bruk i rapportering eller i endringsprosesser på organisasjonsnivå. For eksempel rapportering av indikatorer for aktualitet og oppgavebyrde.

Bruk av kvalitetsindikatorer er viktig både fra et bruker- og produsentperspektiv. Fra et brukerperspektiv kan kvalitetsindikatorer gi informasjon om for eksempel aktualitet og usikkerhet i publisert statistikk. Fra et produsentperspektiv kan kvalitetsindikatorer måle og dokumentere for eksempel omfang av editering og kompletthet på data.

Noen eksempler på kvalitetsindikatorer er:

- Aktualitet: Antall dager fra utløpet av perioden statistikken gjelder for til statistikken blir publisert.
- Svarprosent: Andel respondenter som svarer på en spørreskjemaundersøkelse.
- Usikkerhet – overdekningsrate: Antall eller andel enheter som er med i datagrunnlaget, men som ikke skal være med i statistikken.

Bruk av kvalitetsindikatorer i produksjon av offisiell statistikk

Kvalitetsevalueringen viser at bruk av indikatorer for å måle kvalitet i produksjon av offisiell statistikk er varierende og generelt sett lite utbredt hos produsentene. De mest brukte indikatorene i produksjon av offisiell statistikk er mål for aktualitet, oppgavebyrde og svarprosent. Unntaksvis finnes det statistikker som har tatt i bruk kvalitetsindikatorer mer systematisk, og som bruker kvalitetsindikatorer aktivt for å identifisere mulige feil, forbedringsområder og for å måle effekten av tiltak. Det er viktig å dele erfaringer fra disse statistikkene med andre produsenter, både med tanke på inspirasjon og gjenbruk.

I 2022 har SSB utarbeidet en oversikt med 26 anbefalte kvalitetsindikatorer i statistikkproduksjonen. Denne oversikten er delt internt i SSB og vil bli fulgt opp med de andre produsentene via Metode-nettverket. Oversikten er ment som et hjelpemiddel til statistikkprodusentene for å vurdere relevante kvalitetsindikatorer i sine produksjonsløp. Hvilke kvalitetsindikatorer som er mest relevante vil variere fra statistikk til statistikk, og statistikkprodusentene har selv ansvar for å finne de som er relevante, ta i bruk disse og bruke dem aktivt for å måle kvalitet i produksjonen av offisiell statistikk.

SIMS – Europeisk rammeverk for dokumentasjon av statistikk

Statistikker⁵ som er forordnet via EØS-avtalen, har rapporteringskrav som er bestemt av Eurostat. Både selve statistikken og den tilhørende dokumentasjonen må tilfredsstillende gitte kvalitetskrav. Dokumentasjon av statistikken er basert på «SIMS, Single Integrated Metadata Structure» (Eurostat 2023b), som er det europeiske statistikkssystemet (ESS) sitt rammeverk for rapportering av referansemetadata⁶.

EU-kommisjonen har 17. februar 2023 vedtatt en anbefaling om å ta i bruk SIMS i medlemslandene i det europeiske statistikk-samarbeidet. Som en del av anbefalingen oppfordres medlemslandene til å informere Eurostat om tiltakene som er gjennomført for å ta i bruk SIMS og graden av gjennomføring innen 1. januar 2024, og deretter regelmessig oppdatere denne informasjonen.

Noen av produsentene har allerede kjennskap til SIMS i og med at de rapporterer statistikk til Eurostat. Å ta i bruk SIMS omfatter imidlertid mer enn bare rapporteringen til Eurostat fordi det innebærer å strukturere dokumentasjon av statistikkene i overensstemmelse med SIMS-rammeverket, og tilgjengeliggjøre denne dokumentasjonen for brukerne av statistikken på produsentene sine hjemmesider.

At flere produsenter tar i bruk SIMS, vil gi gevinster. Dokumentasjon av statistikkene vil forbedres og strukturen på dokumentasjonen vil være standardisert for alle produsentene. Å ta i bruk SIMS vil også gi muligheter for gjenbruk av dokumentasjon som ligger på produsentene sine hjemmesider for rapportering til Eurostat, noe som også vil medføre at prosessen med rapportering til Eurostat i større grad vil kunne automatiseres. På litt lengre sikt vil en SIMS-basert dokumentasjon kunne erstatte deler av behovet for datainnsamling via spørreskjema i kvalitetsevalueringen.

I SSB pågår det et arbeid med å vurdere hvordan Eurostat-anbefalingen om SIMS kan implementeres i statistikkdokumentasjonen «Om statistikken», som er SSBs dokumentasjon som publiseres på ssb.no om den enkelte statistikk. «Om statistikken» følger allerede SIMS i stor grad, men er mindre detaljert. Et eksempel på dette er dokumentasjon og måling av usikkerhet i statistikken, der SIMS gir mulighet for en bedre og mer detaljert dokumentasjon enn det Om statistikken gir. Det legges opp til en harmonisering av «Om statistikken» til SIMS ved å ta inn flere elementer fra SIMS, mens elementer som ikke er relevante fra et brukerperspektiv utelates. Elementer som vil være ressurskrevende å dokumentere, må vurderes ut ifra et kost/nytte perspektiv.

Anbefalinger

Det anbefales at alle produsenter av offisiell statistikk tar i bruk kvalitetsindikatorer for å måle kvalitet i produksjonen. En prosess med å ta i bruk kvalitetsindikatorer vil være tredelt:

1. *Vurdere* hvilke kvalitetsindikatorer som vil være relevante
2. *Implementere* kvalitetsindikatorene i produksjonsløpet
3. *Bruke* indikatorer aktivt for å måle kvalitet

Som en start anbefales det at alle produsenter implementerer indikator for aktualitet. Det vil si å måle antall dager fra utløpet av perioden statistikken gjelder for til statistikken blir publisert. Videre anbefales det at produsentene kommer i gang med å vurdere hvilke andre kvalitetsindikatorer som er relevante for utvalgte produksjonsløp.

⁵ Fem norske produsenter har statistikker som er omfattet av EØS-forordninger: FHI, Fiskeridirektoratet, NIBIO, SSB og UDI

⁶ Referansemetadata beskriver innholdet i og kvaliteten på de statistiske dataene og dokumenterer hvordan prinsippene i Retningslinjer for europeisk statistikk, som nøyaktighet og pålitelighet, oppfylles for den enkelte statistikk

Det anbefales å dele erfaringer med bruk av kvalitetsindikatorer mellom produsentene av offisiell statistikk, blant annet gjennom Methodenettverket.

Alle produsenter bør vurdere å dokumentere statistikkene i overensstemmelse med SIMS. Følgende tilnærming anbefales:

- SSB utarbeider mal og retningslinjer for en SIMS-basert dokumentasjon av statistikker. I første omgang fokuseres det på den brukerorienterte delen av SIMS i «Om statistikken». Mal og retningslinjer forankres og deles med produsentene av offisiell statistikk.
- Alle produsenter starter arbeidet med å tilpasse dokumentasjonen i tråd med nevnte mal og retningslinjer. Produsentene må selv styre tempo og tidsplan for dette arbeidet.

Kompetansebygging på SIMS og utveksling av planer og erfaringer mellom produsentene er viktig for å lykkes med dette.

7.3. Utvikling av fellesløsninger

For å gjøre offisiell statistikk mer synlig vil SSB fortsette arbeidet med å være pådriver for at all offisiell statistikk gjøres lett tilgjengelig for brukerne, på en mest mulig helhetlig måte. Det innebærer blant annet å vurdere løsninger der andre produsenter gjør sine data tilgjengelig i SSBs statistikkbank og løsninger for automatiserte uttrekk fra andre statistikkbasert. SSB vil arbeide videre med å etablere en felles statistikkalender for all offisiell statistikk.

Siktemålet er at brukerne får enkel tilgang til all offisiell statistikk på en felles plattform, uten å måtte forholde seg til hvem som produserer statistikken. I plattformen skal det være tydelig hvem som er ansvarlig produsent, og det vil være koblinger til produsentenes egne publiseringssider. SSB vil utvikle løsninger for helhetlig tilgjengeliggjøring av offisiell statistikk i tett samarbeid med de andre produsentene av offisiell statistikk.

7.4. Utviklingstrekk som påvirker kvalitetssystemet

Sentrale utviklingstrekk i produksjon av offisiell statistikk fremover vil være bruk av nye datakilder, nye metoder og ny teknologi. Nye datakilder kan for eksempel være transaksjonsdata eller posisjonsdata. Ofte kalles slike kilder for stordata. I tillegg til den store datamengden, kjennetegnes slike kilder ved at de kan være mer ustrukturerte enn tradisjonelle data. og at de ikke er laget med tanke på bruk til produksjon av offisiell statistikk. Å utnytte slike datakilder til produksjon av offisiell statistikk vil kreve bruk av nye metoder og ny teknologi. Maskinlæring og kunstig intelligens trekkes ofte frem i forbindelse med produksjon av offisiell statistikk basert på stordata.

Disse utviklingstrekkene vil påvirke kvalitetssystemet og også Retningslinjer for europeisk statistikk som ligger til grunn for produksjon av offisiell statistikk. Eurostat er i ferd med å tildele et prosjekt for å vurdere metoder for produksjon av offisiell statistikk basert på nye datakilder. En del av dette prosjektet omhandler kvalitet, og prosjektet skal innen utgangen av 2024 vurdere og foreslå tilpasninger i kvalitetsrammeverket Retningslinjer for europeisk statistikk med tanke på å kunne produsere offisiell statistikk basert på nye datakilder og nye metoder.

7.5. Nytt statistikkprogram og nye produsenter

Forslaget til nasjonalt program for offisiell statistikk for neste programperiode, se kapittel 2.2, inkluderer seks nye produsenter av offisiell statistikk. Alle produsenter av offisiell statistikk må sette seg inn i og arbeide for å oppfylle kvalitetsprinsipper og indikatorer fra Retningslinjer for europeisk statistikk og det norske kvalitetssystemet. Kvaliteten i statistikkproduksjon hos de nye produsentene fra 2024 vil bli kartlagt slik at de kan bli inkludert i datagrunnlaget til kvalitetsrapporten i 2025.

Referanser

- Eurostat (2022): Peer review report on compliance with the European Statistics Code of Practice and further improvement and development of the national statistical system – Norway. Kan lastes ned med denne lenken: https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk/_attachment/download/96b58d30-bee5-4124-82c7-c8cd04663b74:24932297919a6356d684ae6514ddabe0dced2d2f/Peer%20Review_report_Norway_2021.pdf
- Eurostat (2023a): Improvement Actions Norway. Peer reviewers' recommendations and improvement actions of the national statistical system of Norway in response to the recommendations. Tiltaksplanen kan lastes ned fra ssb.no med denne lenken: https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk/_attachment/inline/48c33233-6fcc-4d7d-89fe-aae219894c77:06bba9387e6b87d8103733b7d4eb0bb9628bc632/Improvement_action_plan_Norway_march2023.pdf
- Eurostat (2023b) ESS Reference Metadata Reporting Standards. SIMS, Single Integrated Metadata Structure, kan lastes ned fra denne siden. Lenke: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/64157/4373903/SIMS-2-0-Revised-standards-November-2015-ESSC-final.pdf>
- Lovdata (2019): Lov om offisiell statistikk og Statistisk sentralbyrå (statistikkloven). Lenke til Lovdata: <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2019-06-21-32>
- SSB (2017): Retningslinjer for europeisk statistikk. 16. november 2017. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2019a): Generic Statistical Business Process Model GSBPM. Notater 2019/43. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/generic-statistical-business-process-model-gsbpm>
- SSB (2019b) Utvalget for offisiell statistikk. Lenke til nettside på ssb.no: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/utvalget-for-offisiell-statistikk>
- SSB (2020): Rammeverk for kvalitetssikring i det europeiske statistikksystemet. Versjon 2. Uoffisiell norsk oversettelse. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/kvalitet-i-offisiell-statistikk/retningslinjer-for-europeisk-statistikk>
- SSB (2021a): System for kvalitetssikring av offisiell statistikk. Notater 2021/35. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/offentlig-sektor/offentlig-forvaltning/artikler/system-for-kvalitetssikring-av-offisiell-statistikk>
- SSB (2021b): Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021–2023. Planer og meldinger 2021/3. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/nasjonalt-program-for-offisiell-statistikk/statistikkprogrammets-omfang-og-innhold>
- SSB (2022a) Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022. Planer og meldinger 2022/6. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/planer-og-meldinger/rapport-om-kvalitet-i-offisiell-statistikk-2022>
- SSB (2022b): Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022. Delrapport. Planer og meldinger 2022/7. Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/planer-og-meldinger/kvalitetsevaluering-av-offisiell-statistikk-2022>
- SSB (2023a): Årsrapport 2022. Planer og meldinger 2023/4. Kan lastes ned fra denne siden hos Finansdepartementet:

<https://www.regjeringen.no/no/dokument/dep/fin/tildelingsbrev/id499309/?expand=factbox2539926>

SSB (2023b): Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2023. Delrapport. Planer og meldinger 2023/3
Kan lastes ned fra: <https://www.ssb.no/omssb/ssbs-virksomhet/planer-og-meldinger/kvalitetsevaluering-av-offisiell-statistikk-2023>

Zhang, L.-C. (2012). Topics of statistical theory for register-based statistics and data integration. *Statistica Neerlandica*, vol. 66, pp. 41-63. Kan lastes ned fra: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/j.1467-9574.2011.00508.x>

Vedlegg A: Oversikt over metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk

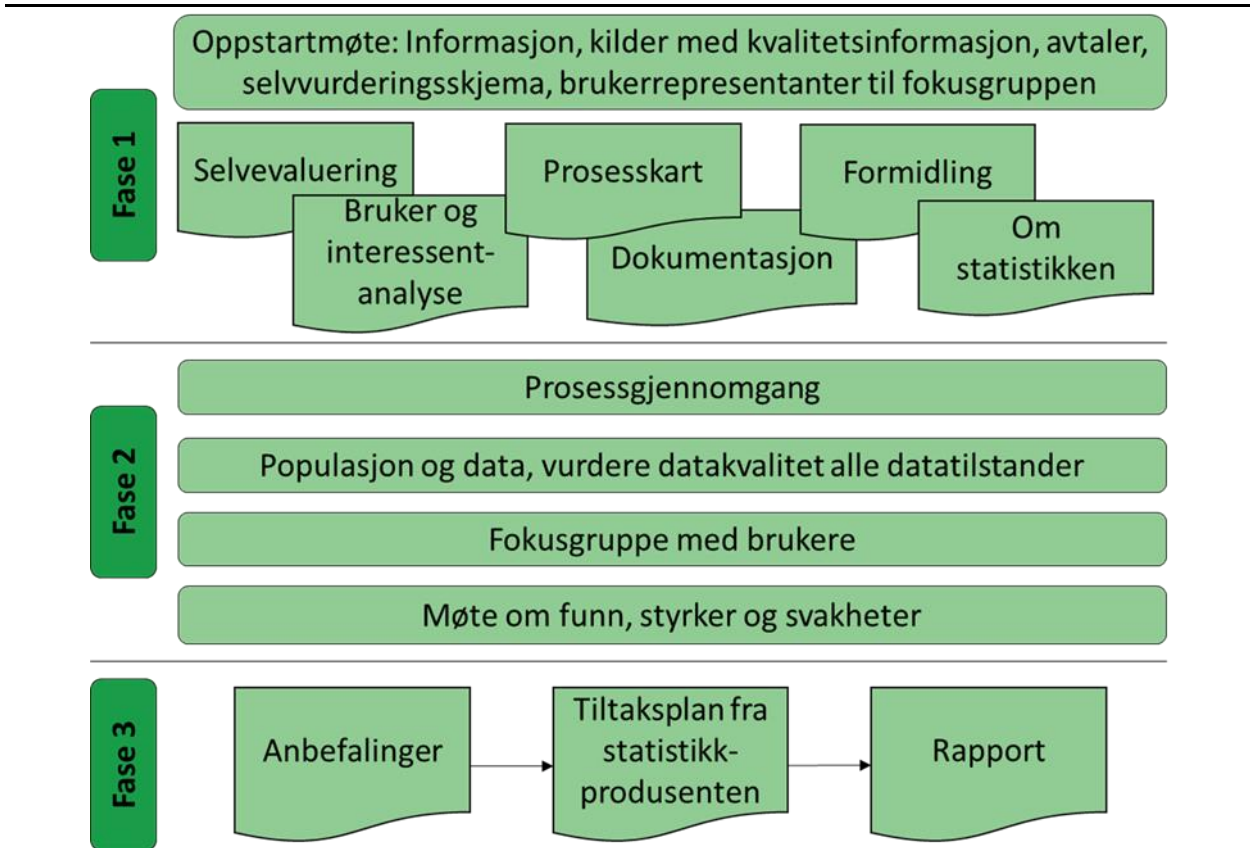
Tabell A1 Etablerte metoder og verktøy som gir informasjon om kvalitet i statistikk. Status og behov for utvikling

Metoder, verktøy og frekvens	SSB		Øvrige produsenter	
	Status	Behov	Status	Behov
Kvalitetsevalueringer, årlig.	Evaluering på institusjonsnivå gjennomført 2 ganger. 2 rapporter med anbefalinger om kvalitetshevende tiltak. Oppfølging av anbefalinger og tilhørende tiltak.	Vurdere behov og foreslå system for framtidige kvalitetsevalueringer på statistikk-/områdenivå. Oppfølging av anbefalinger og tilhørende tiltak på statistikk-/områdenivå.	Som for SSB.	Som for SSB.
Peer review, hvert 7. år.	Gjennomført. Tiltak utarbeidet og sendt til Eurostat.	Gjennomføre tiltak og rapportere status.	Som for SSB, men kun fire produsenter som bidrar til Det europeiske statistikkssystemet.	Som for SSB.
Rapporter om kvalitet i administrative informasjonssystemer årlig.	System etablert.	Nylig revidert, men fortsatt kontinuerlig forbedringsarbeid.	Omfang av innhenting av administrative data er ukjent for SSB per i dag.	Vurdere å inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet.
Kvalitetsgjennomganger, noen utvalgte statistikker/områder per år.	Etablert som verktøy i SSB. System for utvalgelse og planer for 2023 og neste statistikkprogramperiode behandlet og vedtatt i SSB.	Mindre ressurskrevende metodikk og gjennomføring av flere gjennomganger årlig.	Plan for gjennomføring i 2023, og i neste statistikkprogramperiode. Utvalget for offisiell statistikk har gitt tilslutning til planen. Deltagelse i teamet som utfører kvalitetsgjennomganger.	Som for SSB.
Brukerorientering, regelmessig.	SSB gjennomfører jevnlige undersøkelser, har møtepunkter osv.	Må vurdere om det som er etablert er tilstrekkelig og om det er behov for forbedring/ endring.	Alle produsenter har ulike former for brukerkontakt, men for kun et fåtall av produsentene er en slik kontakt formalisert og regelmessig.	Vurdere faste møteplasser med sentrale brukere. Regelmessige brukerundersøkelser er for å måle brukertilfredshet. Tilbakemeldingsfunksjon på produsentenes hjemmesider.
Kvalitetsindikatorer, kontinuerlig måling.	Liste over anbefalte indikatorer er etablert. 3 piloter for implementering av kvalitetsindikatorer i gang.	Alle statistikkene bruker kvalitetsindikatorer i produksjonsløpet.	Generelt lite utbredt.	Ta i bruk kvalitetsindikatorer. Som en start anbefales det å ta i bruk indikator for aktualitet.

Kilde: SSB

Figur A1 Fasene i en kvalitetsgjennomgang

Kilde: SSB

Figur A1 viser at en kvalitetsgjennomgang består av 3 faser. I den første fasen utfører statistikkprodusenten en selvevaluering som sammen med annen relevant informasjon sendes til kvalitetsteamet. I fase 2 er det prosessgjennomgang, vurdering av populasjoner og data, fokusgruppe med brukere og et avsluttende møte om påviste styrker og svakheter. I fase 3 utarbeides det en rapport med anbefalinger og planlagte kvalitetshevende tiltak.

Vedlegg B: Oversikt over produsentene av offisiell statistikk

Tabell B1 Antall statistikker i statistikkprogrammet 2021-2023, etter hovedområde og statistikkprodusent⁷

Hovedområde	Ansvarlig myndighet. Nasjonalt program for offisiell statistikk 2021-2023												
	FHI	Fiskeri- direktoratet	Forskningsrådet (SSB fra 1.1.2022)	Landbruks- direktoratet	Miljødirektoratet	NAV	NIBIO	Nkom	NVE	Olje- direktoratet	UDI	SSB	Sum
Arbeid og lønn	.	.	.	.	.	5	.	.	.	.	.	16	21
Bank og finansmarked	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11	11
Befolkning	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	7	20	27
Bygg, bolig og eiendom	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11	11
Energi og industri	.	.	.	.	.	.	.	.	4	1	.	14	19
FoU, teknologi og innovasjon	.	.	1	.	.	.	.	1	.	.	.	7	9
Helse og omsorg	6	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11	17
Inntekt og forbruk	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	4	4
Kultur og fritid	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	10	10
Landbruk, fiskeri og akvakultur	.	6	.	5	.	.	2	.	.	.	.	29	42
Nasjonalregnskap	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9	9
Natur, klima og miljø	.	.	.	.	2	.	.	.	.	.	.	25	27
Offentlige finanser	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	11	11
Priser og prisindekser	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	14	14
Sosiale forhold og kriminalitet	.	.	.	.	.	12	.	.	.	.	.	15	27
Transport og reiseliv	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	19	19
Utdanning	.	.	1	.	.	.	.	.	.	.	.	21	22
Utenriksøkonomi	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12	12
Valg	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	12	12
Varehandel og næringslivstjenester	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	9	9
Virksomheter, foretak og regnskap	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	.	13	13
Sum antall statistikker	6	6	2	5	2	17	2	1	4	1	7	293	346

Kilde: SSB

⁷ Produsentene er omtalt med fullt navn i kapittel 2.3.

Vedlegg C: Anbefalinger og tiltak

Tabell C1 Anbefalinger med tilhørende tiltak⁸

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Under plan- legging	I gang	Gjennomført	Status
K1	2022	Produsenter uten leder med overordnet ansvar for statistikkproduksjonen sørger for at den posisjonen blir etablert og synliggjort på produsentens organisasjonskart.	3	2	0	1	
K2	2022	Produsenter av offisiell statistikk engasjerer seg i samarbeid som utvikler og fremmer innovasjon i statistikkproduksjonen.	0	0	0	0	
K3	2022	Gjennomføre kvalitetsgjennomganger blant de mindre produsentene og invitere medarbeidere fra mindre produksjonsmiljøer til å delta i kvalitetsgjennomganger hos andre produsenter.	3	2	1	0	
K4	2022	Tilby ansatte som arbeider med produksjon av offisiell statistikk opplæring i statistisk konfidensialitet.	8	7	1	0	
K5	2022	At SSB utvikler kurs om statistisk konfidensialitet for alle produsenter av offisiell statistikk.	1	1	0	0	
K6	2022	Etablere rutine for at eksterne som utfører oppdrag for produsenter av offisiell statistikk skriver under på en taushetserklæring.	1	0	0	1	Oppfylt
K7	2022	Resultatet av arbeidet som pågår i SSB for implementering av sikkerhetsgarantier i henhold til GDPR og statistikklovens bestemmelser om informasjonssikkerhet, bør dokumenteres og gjøres tilgjengelig for andre produsenter av offisiell statistikk gjennom Utvalget for offisiell statistikk og metodenettverket.	2	0	2	0	
K8	2022	Alle produsentene bør ha skriftlige retningslinjer for upartiskhet og objektivitet i produksjon og presentasjon av statistikk, og publisere de på hjemmesiden. Det kan gjerne være gjenbruk eller en henvisning til retningslinjer som er tilgjengelig på ssb.no.	6	3	1	2	
K9	2022	Alle produsenter bør utarbeide skriftlig dokumentasjon av hvordan statistikken er produsert og holde dokumentasjonen oppdatert.	18	5	10	3	
K10	2022	Dokumentasjon av statistikkproduksjonen offentliggjøres på statistikkmyndighetens hjemmesider.	6	4	0	2	
K11	2022	Alle produsenter bør annonsere dato og tidspunkt for frigivelse av statistikk minst tre måneder i forvegen og holde seg til annonsert dato og tidspunkt for alle brukere.	6	1	1	4	
K12	2022	Alle produsenter bør annonsere korreksjoner i publisert statistikk.	0	0	0	0	Oppfylt
K13	2022	SSB bør prioritere arbeidet med å utvikle felles statistikkalender for all offisiell statistikk på ssb.no. De øvrige produsentene oppfordres til å arbeide aktivt for å annonsere publisering av sine statistikker på ssb.no.	2	0	1	1	
K14	2022	Vi anbefaler at produsentene setter seg inn i prinsipper for revisjon som er utarbeidet av SSB og gjør de kjent for sine brukere. Det kan gjøres ved å henvise til SSBs hjemmeside.	2	1	0	1	
K15	2022	Når noen utenfor statistikkproduksjonen har tilgang til statistiske resultater før statistikken blir publisert, er dette et avvik som skal begrunnes og gjøres kjent for brukerne i forbindelse med publiseringen.	1	0	1	0	
K16	2022	Produsenter av offisiell statistikk som bruker data fra administrative datasystemer (register) bør inngå avtaler med dataeierne om utlevering av data og samarbeid om kvalitet, for eksempel etter mal fra SSB.	5	3	1	1	
K17	2022	Sikre at brukertesting av spørreskjema gjennomføres systematisk.	1	0	1	0	

⁸ De fem hovedanbefalinger, R1-R5, fra «Rapport om kvalitet i offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022a) oppsummerer de viktigste av de 36 anbefalingene (K1-K36) fra delrapporten «Kvalitetsevaluering av offisiell statistikk, 2022» (SSB, 2022b). For å forenkle rapportering og oppfølging, er tiltakene til de fem hovedanbefalingene i denne tabellen flyttet til de respektive anbefalingene fra delrapporten.

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Under plan- legging	I gang	Gjennomført	Status
K18	2022	Vurdere å gjennomføre kurs i klarspråk.	7	1	6	0	
K19	2022	Utarbeide skriftlige retningslinjer for hvordan statistikkproduksjonen skal foregå.	7	3	2	2	
K20	2022	Retningslinjer hvordan statistikkproduksjonen skal foregå offentliggjøres på statistikkmyndighetenes hjemmesider, eller det lenkes til retningslinjer på ssb.no.	4	2	0	2	
K21	2022	Der det gjøres, må datafangst per e-post avvikles og erstatte med en sikker løsning som f.eks. en filsluseløsning.	4	1	3	0	
K22	2022	Samle og dele beste praksis innen ny teknologi og nye datakilder blant produsenter av offisiell statistikk.	4	2	2	0	
K23	2022	Produsenter som ikke har faste møteplasser med brukere, bør vurdere å etablere brukerråd eller lignende med sentrale brukere. Et hjelpemiddel for å etablere en slik møteplass kan være å utarbeide en bruker- og interessentanalyse. ⁹	1	0	1	0	
K24	2022	Produsenten som samler inn data til offisiell statistikk på frivillig basis, og som har registrert frafall som reduserer nøyaktigheten, bør undersøke muligheten for å gjøre deltakelsen i undersøkelsen obligatorisk.	0	0	0	0	
K25	2022	Produsenter bør gjennomgå hvordan foreløpig statistikk blir publisert i all offisiell statistikk. Gjennomgangen bør gjøres med sikte på å komme frem til felles retningslinjer for all offisiell statistikk.	3	2	1	0	
K26	2022	Noen produsenter bør analysere forskjellen mellom foreløpig og endelig statistikk. Basert på analysen, kan man vurdere behovet for foreløpig statistikk.	4	2	2	0	
K27	2022	SSB bør utarbeide kvalitetsindikator for aktualitet i offisiell statistikk.	3	0	2	1	
K28	2022	Produsentene som lager statistikk med variabler som ikke er sammenlignbare med tilsvarende variabler i andre norske statistikker eller som er usikre om de er sammenlignbare med tilsvarende statistikker i andre land, bør undersøke om de kan forbedre sammenlignbarhet, eventuelt forklare for brukere hvorfor sammenligning er vanskelig.	0	0	0	0	
K29	2022	Alle produsenter bør utarbeide skriftlige retningslinjer for publisering av statistikk.	1	0	0	1	
K30	2022	Alle produsenter må sørge for at retningslinjene for publisering av statistikk er tilgjengelig på hjemmesiden. Det kan være retningslinjer som er utarbeidet av produsenten selv eller prinsippene fra Retningslinjer for europeisk statistikk som finnes på ssb.no.	3	1	0	2	
K31	2022	SSB organiserer et temamøte i metodenettverket om formidling av offisiell statistikk og grafikk som verktøy.	1	0	0	1	Oppfylt
K32	2022	Produsenter som ikke tilbyr spesialtilpassede analyser for oppdragsgivere oppfordres til å åpne opp for det.	0	0	0	0	
K33	2022	Spesialtilpassede analyser som kan være relevante for allmenheten, bør publiseres på produsentens hjemmeside.	2	1	1	0	
K34	2022	SSB bør tilby et kurs i kvalitetsarbeid hvor Retningslinjer for europeisk statistikk og FNs prosessmodell for statistikkproduksjon blir gjennomgått.	2	0	0	2	Oppfylt
K35	2022	SSB bør lage en plan for kvalitetsgjennomganger av offisiell statistikk som sikrer at alle produsenter får delta i en kvalitetsgjennomgang i løpet av en programperiode. Alle produsenter oppfordres til å delta ved en kvalitetsgjennomgang hos en annen produsent.	1	0	0	1	Oppfylt
K36	2022	SSB bør lage en samling av beste praksis med retningslinjer og gjøre den tilgjengelig for Utvalget for offisiell statistikk.	1	0	1	0	

⁹ Anbefalingen fra 2022 er tydeliggjort

Anbefaling nr.	Anbefaling gitt, år	Anbefaling	Antall tiltak	Under plan- legging	I gang	Gjennomført	Status
K37	2023	Alle produsentene av offisiell statistikk oppfordres til å delta i kurs, seminarer og møter om kvalitet i statistikk, som SSB eller andre arrangerer.	.	.	.	.	.
K38	2023	SSB setter opp temaet faglig uavhengighet i Utvalget for offisiell statistikk.	.	.	.	.	.
K39	2023	Temaet plassering av ansvar for kvalitetsarbeid tas opp i Utvalget for offisiell statistikk.	.	.	.	.	.
K40	2023	Når arbeidet med informasjonssikkerhet er tema i Utvalget for offisiell statistikk inviteres produsentene av offisiell statistikk til å presentere sine erfaringer.	.	.	.	.	.
K41	2023	Alle produsenter tar i bruk SSBs indikator for aktualitet: Antall dager fra statistikkperiodens utløp til statistikken blir publisert.	.	.	.	.	.
K42	2023	Alle produsentene av offisiell statistikk starter et arbeid med å vurdere relevante kvalitetsindikatorer for utvalgte statistikker.	.	.	.	.	.
K43	2023	Produsentene bør gjennomføre regelmessige brukerundersøkelser for å måle brukertilfredshet med statistikken.	.	.	.	.	.
K44	2023	Produsentene bør innføre tilbakemeldingsfunksjon på statistikken på sine hjemmesider.	.	.	.	.	.
K45	2023	Alle produsenter anbefales å dokumentere statistikkene i tråd med SIMS i henhold til anbefalingen fra Eurostat.	.	.	.	.	.
Sum antall tiltak			113	44	41	28	

Kilde: SSB